

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2023 m. balandžio 20 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Gedimino Sagačio ir Agnės Tikniūtės, susipažinusi su 2023 m. balandžio 5 d. paduotu **atsakovo M. Z.** kasaciniu skundu dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 30 d. nutarties peržiūrėjimo

nustatė:

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. sausio 30 d. nutartimi nutarė pakeisti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. rugsėjo 29 d. sprendimą ir jo rezoliucinę dalį išdėstyti taip:

„ieškovės D. V. ieškinį tenkinti iš dalies.

Pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2015 m. birželio 16 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. 2-22284-897/2015](#) dalį dėl nuolatinės gyvenamosios vietos ir nustatyti nepilnamečio A. Z. gyvenamąją vietą su ieškove D. V.

Pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. spalio 29 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. e2-3581-897/2018 dalį dėl bendravimo tvarkos nustatymo ir nustatyti, jog atsakovas M. Z. su nepilnamečiu sūnumi A. Z. bendrauja ir dalyvauja jį auklėjant šalių susitarimu, atsižvelgiant į vaiko poreikius ir interesus, nustatant, kad atsakovas M. Z. apie planuojamą susitikimą su nepilnamečiu vaiku A. Z. privalo informuoti ieškovę D. V. prieš 3 darbo dienas, o dėl numatomų ilgalaikių atostogų – prieš 2 savaites.

Pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. spalio 29 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. e2-3581-897/2018 dalį dėl išlaikymo priteisimo ir priteisti iš atsakovo M. Z., išlaikymą nepilnamečiam vaikui A. Z. po 250 Eur (du šimtus penkiasdešimt eurų) periodinėmis išmokomis mokamomis per mėnesį nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos, t. y. 2023 m. sausio 30 d., iki vaiko pilnametystės, išlaikymo dydį indeksuojant kasmet Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka atsižvelgiant į infliaciją, išlaikymą pervedant į ieškovės nurodytą banko sąskaitą, mokėjimo paskirtyje atliekant pavedimus pasiūlant atsakovui nurodyti „išlaikymas A. Z.“.

Priteisti iš atsakovo M. Z. nepilnamečiam sūnui A. Z. 1 932 Eur išlaikymo įsiskolinimą už laikotarpį nuo 2021 m. balandžio 19 d. iki 2021 m. lapkričio 19 d.

Priteisti iš atsakovo M. Z. nepilnamečiam sūnui A. Z. 490 Eur (keturių šimtų devyniasdešimties eurų) tikslinės paskirties išmokas už laikotarpį nuo 2021 m. balandžio 19 d. iki 2021 m. lapkričio 19 d.

A. Z. išlaikymui priteistų lėšų ir tikslinių paskirties išmokų tvarkytoja užufrukto teise paskirti ieškovę D. V.

Kitą ieškinio dalį atmesti.

Priteisti iš atsakovo M. Z. 2 428,54 Eur (dviejų tūkstančių keturių šimtų dvidešimt aštuonių eurų penkiasdešimt keturių centų) bylinėjimosi išlaidas ieškovei D. V.

Priteisti iš ieškovės D. V. 149,67 Eur (vieno šimto keturiasdešimt devynių eurų šešiasdešimt septynių centų) bylinėjimosi išlaidas atsakovui M. Z.

Priteisti valstybei iš atsakovo M. Z. 123 Eur (vieno šimto dvidešimt trijų eurų) žyminį mokestį, jį sumokant į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pasirinktą biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, nurodant juridinio asmens kodą – 188659752, įmokos kodą – 5660 bei mokėjimo paskirtį „žyminis mokestis“.

Grąžinti ieškovei D. V. 43 Eur (keturiasdešimt trijų eurų) žyminį mokestį, mokėjimo užduoties kodas Liteko sistemoje ZK10403. Žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

Sprendimo dalį dėl išlaikymo priteisimo vykdyti skubiai.

Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 29 d. nutarties dalį, kuria atsakovui M. Z. taikytos laikinosios apsaugos priemonės – priteistas išlaikymas po 287 Eur per mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis nuo ieškinio pateikimo teismui dienos – 2021 m. lapkričio 19 d., palikti galioti iki teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo“.

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. sausio 30 d. nutartimi taip pat nutarė:

Priteisti iš atsakovo M. Z. nepilnamečiam sūnui A. Z. 82,80 Eur išlaikymo įsiskolinimą už laikotarpį nuo 2021 m. lapkričio 20 d. iki 2021 m. lapkričio 28 d. (imtinai).

Priteisti iš atsakovo M. Z. nepilnamečiam sūnui A. Z. tikslines išmokas už laikotarpį nuo 2021 m. lapkričio 20 d. iki šio procesinio sprendimo priėmimo (2023 m. sausio 30 d.).

Pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. spalio 29 d. sprendimo dalį civilinėje byloje Nr. e2-3581-897/2018 dėl išlaikymo priteisimo ir nustatyti, jog D. V. neturi pareigos laikotarpiu nuo 2021 m. balandžio 19 d. iš jos priteistą 250 Eur sumą, indeksuojamą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, atsižvelgiant į infliaciją, skirtą sūnaus išlaikymui, pervesti į M. Z. banko sąskaitą.

Kasaciniu skundu atsakovas M. Z. prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 30 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Atsakovo kasacinis skundas grindžiamas [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytais kasacijos pagrindais – materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimu, turinčiu esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui, taip pat skundžiamame teismo sprendime (nutartyje) nukrypimu nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.

Atrankos kolegija pažymi, kad kasacinis teismas tikrina žemesnės instancijos teismų sprendimų (nutarčių) teisėtumą tik išimtiniais atvejais, kai yra bent vienas iš [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytų kasacijos pagrindų ([CPK 346 straipsnio](#) 1 dalis). Kasaciniame skunde nepakanka vien tik nurodyti kasacijos pagrindą – įvardyti kasacijos pagrindo buvimą būtina pagrįsti išsamiais teisiniais argumentais ([CPK 347 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktą). Be to, [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nurodyti kasacijos pagrindai patvirtina, jog kasacija leidžiama ne teisės klausimais apskritai, bet siekiant, jog kasaciniame teisme būtų nagrinėjamos tik tokios bylos, kuriose keliama teisės problemų išsprendimas būtų reikšmingas vienodam teisės aiškinimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti buvus pažeistą materialiosios ir proceso teisės normą, teisinius argumentus, patvirtinančius nurodytos (nurodytų) teisės normos (normų) pažeidimą bei argumentuotai pagrįsti, kad teisės pažeidimas, į kurį apeliuojama, turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, taip pat kad jis (teisės pažeidimas) galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui.

Kai kasacinis skundas paduodamas [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 2 punkto pagrindu, kasaciniame skunde būtina nurodyti konkrečią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktiką, suformuotą bylose, kurių faktinės aplinkybės yra analogiškos ar iš esmės panašios į bylos, kurioje priimtas teismo sprendimas (nutartis) skundžiamas kasacine tvarka, bei argumentuotai pagrįsti, kad teismas skundžiamame procesiniame sprendime nukrypo nuo tokios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Tai daroma analizuojant apskųstuose teismų sprendimuose išdėstytus teisinius motyvus ir juos lyginant su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota teisės taikymo ir aiškinimo praktika.

Atsakovo kasaciniame skunde nurodomi tokie esminiai argumentai:

1. Apeliacinį skundą pateikė tik atsakovas. Apeliacinės instancijos teismas nesilaikė [CPK](#) įtvirtintų pagrindinių apeliacijos principų dėl draudimo pabloginti apelianto padėtį ([CPK 313 straipsnis](#)) ir apeliacinio skundo nagrinėjimo tik tais aspektais, kuriais apeliacinis skundas buvo paduotas, bei išėjimo iš už apeliacinio skundo ribų sąlygų ([CPK 320 straipsnio](#) 2 dalis). Apeliacinės instancijos teismas nepranešė byloje dalyvaujantiems asmenims apie savo ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas, netyrė tokio peržengimo būtinybės, tačiau tokių peržengimų faktiškai atliko. Kaip nurodyta Konstitucinio Teismo (LRKT) ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) jurisprudencijoje, „apeliacinės instancijos teismas turi tikrinti bei vertinti tik apskųstos pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies teisėtumą bei pagrįstumą ir neturi tikrinti bei vertinti, ar teisėtos ir pagrįstos yra tos sprendimo dalys, kurios nebuvo apskųstos apeliacine tvarka. Be to, apeliacinės instancijos teismas neturi savo iniciatyva išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašo ir imtis analizuoti tokių argumentų, kurie apeliaciniame skunde nėra nurodyti“ (žr., pvz., LRKT 2006-09-21 nutarimą; LAT 2016-06-01 nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-311-415/2016](#), 21 punktą; kt.).
2. Apeliacinės instancijos teismas nepriteisė atsakovo naudai jokių jo patirtų bylinėjimosi išlaidų. Dar daugiau, apeliacinės instancijos teismas apelianto teisinę padėtį pablogino daugeliu kitų aspektų: a) išnagrinėjęs atsakovo apeliacinį skundą apeliacinės instancijos teismas vietoje 250 Eur/mėn. išlaikymo nuo 2021 m. lapkričio 19 d. (nuo ieškinio pateikimo teismui dienos) iki 2023 m. sausio 30 d. (apeliacinės instancijos teismo nutarties priėmimo dienos), vien dėl skundo padavimo iš atsakovo priteisė po 287 Eur, įvertinęs pirmosios instancijos teismo 2021-11-29 nutartimi dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nustatyto laikino išlaikymo dydį.
3. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo bendrai priteistą 1932 Eur išlaikymo įsiskolinimą padidino, nurodydamas, jog 1932 Eur išlaikymo įsiskolinimas yra priteisiamas tik už laikotarpį nuo 2021 m. balandžio 19 d. iki 2021 m. lapkričio 19 d., o už laikotarpį nuo 2021 m. lapkričio 20 d. iki 2021 m. lapkričio 28 d. (įimtina) be ieškovės prašymo apeliacinės instancijos teismas savo iniciatyva priteisė iš atsakovo (apelianto) dar 82,80 Eur išlaikymo įsiskolinimą.
4. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo priteistas 490 Eur tikslinės paskirties išmokas padidino, nurodydamas, jog 490 Eur tikslinės išmokos buvo priteistos tik už laikotarpį nuo 2021 m. balandžio 19 d. iki 2021 m. lapkričio 19 d. Tuo tarpu už laikotarpį nuo 2021 m. lapkričio 20 d. iki apeliacinės instancijos teismo sprendimo priėmimo (2023 m. sausio 30 d.) tikslinės paskirties išmokas apeliacinės instancijos teismas priteisė ieškovės naudai apskritai be ieškovės reikalavimo.
5. Apeliacinės instancijos teismas be ieškovės reikalavimo, apskritai nebuvus šio klausimo nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme, pakeitė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. spalio 29 d. sprendimo dalį civilinėje byloje [Nr. e2-3581-897/2018](#) dėl išlaikymo priteisimo, nustatydamas, jog ieškovė neturi pareigos laikotarpiu nuo 2021 m. balandžio 19 d. iš jos priteistą 250 Eur sumą, skirtą sūnau išlaikymui, pervesti į atsakovo banko sąskaitą. Kitaip tariant, apeliacinės instancijos teismas savo iniciatyva atleido ieškovę nuo iki sprendimo priėmimo egzistavusios prievolės atsakovui bendrai 250 Eur x 21 mėn. = 5250 Eur sumai.
6. Taigi, dėl pirmiau nurodytų sumų priteisimo apeliacinės instancijos teismas priėmė dėl atsakovo 5850,80 Eur pinigine išraiška blogesnį sprendimą negu jį buvo priėmęs pirmosios instancijos teismas. Be to, pakeisdamas sprendimo dalį dėl išlaikymo mokėjimo datos, apeliacinės instancijos teismas nepersikirstė bylinėjimosi išlaidų. Dėl to apeliacinės instancijos teismas pablogino apelianto padėtį, palyginus su ta, kuri būtų buvusi, jei apeliantas pirmos instancijos teismo sprendimo iš viso nebūtų skundęs. Kiti pažeidimai pasireiškė tuo, jog vietoje bylos grąžinimo į pirmą instanciją dėl neišspręstų reikalavimų (t. y. dėl 2015 m. birželio 16 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje [Nr. 2-22284-897/2015](#) ir 2018 m. spalio 29 d. Vilniaus m. apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-3581-897/2018](#) pakeitimo tvarkos ir sąlygų nustatymo) apeliacinės instancijos teismas šiuos klausimus išsprendė pats, neįspėjęs proceso šalių apie apeliacinio skundo ribų peržengimą.
7. Dėl nurodytų priežasčių apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išaiškino, jog „draudimas teismui priimti blogesnį sprendimą užtikrina apeliantui teisę apskųsti, jo vertinimu, neteisėtą pirmosios instancijos teismo sprendimą, nesibaiminant, kad apeliacinės instancijos teismas pablogins jo padėtį, palyginus su nustatyta pirmosios instancijos teismo sprendime. Blogesniu gali būti pripažintas teismo sprendimas, kuris labiau varžo asmens teises, nustato jam daugiau pareigų ar pan. (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 1 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-242-684/2020](#) 47 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2023 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-83-421/2023](#)).
8. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad [CPK 376](#) straipsnyje įtvirtinta teismo pareiga savaime nereiškia teismo pareigos būti aktyviam visose šeimos bylose ar visų byloje pareikštų reikalavimų apimtini. Ši teismo pareiga turi būti derinama su asmenų procesinio lygiateisiškumo, rungimosi ir dispozityvumo principais ([CPK 6, 12, 13](#) straipsniai), todėl kiekvienoje byloje teismas turi teisę įvertinti faktines aplinkybes, sudarančias teisinį pagrindą teismui aktyviai veikti, tam, kad ši išimtinė taisyklė būtų taikoma tik konkrečioje byloje ar tokioje byloje pareikštų reikalavimų daliai ir netaptų privaloma visiems reikalavimams šeimos bylose (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 23 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-191-687/2019](#) 86 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
9. Kai teismas *ex officio* (pagal pareigas) peržengia ginčo ribas, savo aktyvaus procesinio elgesio priežastis jis turi pagrįsti, motyvuoti, tinkamai ir iš anksto apie tai informuoti proceso šalis, priimdamas rašytinę arba žodinę nutartį ([CPK 290 straipsnis](#)), suteikti joms galimybę pateikti savo poziciją. Apeliacinės instancijos teismas turi pranešti dalyvaujantiems byloje asmenims apie ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas, nurodyti nagrinėjimo, peržengus apeliacinio skundo ribas, teisinį pagrindą, suteikti teisę byloje dalyvaujantiems asmenims dėl to visa apimtimi pasisakyti (raštu arba žodžiu) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 1 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-212-969/2020](#) 26 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
10. Apie ketinimą išeiti už apeliacinio skundo ribų teismas turi pranešti proceso šalims priimdamas nutartį. Pažymėtina, jog tokia nutartis nagrinėjamoje byloje priimta niekada nebuvo.
11. Apeliacinės instancijos teismas taip pat neištaisė procesinės klaidos dėl pirmos instancijos teismo kompetencijos neturėjimo (teritorinio teisingumo pažeidimo) nagrinėjant ginčus dėl vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo. Ieškinio padavimo metu šalių nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta buvo nustatyta su atsakovu. Ieškovės vaiko vardu pareikštas reikalavimas dėl išlaikymo priteisimo negalėjo keisti pagrindinės bylos dėl vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo teritorinio teisingumo pagal atsakovo gyvenamąją vietą.

Atrankos kolegija, susipažinusi su kasacinio skundo argumentais, skundžiamų teismų procesinių sprendimų motyvais ir jų pagrindu padarytomis išvadomis, sprendžia, kad kasaciniame skunde nekeliami tokių teisės klausimų, kurie atitiktų [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalyje nurodytus bylos peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindus. Atrankos kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė skunde nurodytas materialiosios ir proceso teisės normas ir kad tai galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo priėmimui. Kasacinio skundo argumentais taip pat nepagrindžiamas nukrypimas nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos bei [CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 2 punkte nurodyto kasacijos pagrindo egzistavimas.

Kasacinis skundas pripažintinas neatitinkančiu [CPK 346 straipsnio](#) 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų, todėl jį atsisakytina priimti ([CPK 350 straipsnio](#) 2 dalies 3, 4 punktai).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso

350 straipsnio 2 dalies 3, 4 punktais, 4 dalimi,

n u t a r i a :

Kasacinį skundą atsisakyti priimti ir gražinti jį padavusiam asmeniui.

Gražinti O. Z. už M. Z. sumokėtą 132 (vieną šimtą trisdešimt du) Eur žyminį mokestį 2023 m. balandžio 4 d. AB Swedbank mokėjimo nurodymu Nr. 69.

Ši nutartis yra galutinė ir neskundžiama.

Teisėjai

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys

Agnė Tikniūtė